

Ljubljansko barje

— KRAJINSKI PARK —

Ljudje z Ljubljanskega barja

Vir: Kartografska in slikovna zbirka NUK, fotograf: Fran Krašovec

Dandanes je fotografija in fotografiranje del vsakdana. Samo na spletno omrežje Facebook uporabniki dnevno naložijo preko 200 milijonov fotografij. Seveda ni bilo vedno tako, nekdaj je bila fotografija prava redkost in dragocenost, ki je spremljala le najpomembnejše trenutke v življenju posameznika, družine ali skupnosti. Fotografije prikazujejo v času zamrznjene dogodke, iz njih pa lahko razberemo še marsikaj - so podobe odnosov med ljudmi, navad, opravil, oblačil, prikazujejo krajino, naselja in naravo pred sto in več leti.

Vendar razstava Ljudje z Ljubljanskega barja ni le zbirka starih fotografij, dokument, ki priča o Ljubljanskem barju v starih časih. Vsaka fotografija je tudi spomin, spomin posameznika ali celotnih skupnosti, je izpoved in zgodba o življenju na tem posebnem koščku slovenske zemlje.

Hvala vsem, ki ste odprli svoje domove, očistili prah s starih škatel in odstrli svoje spomine. Hvala tudi tistim društvom in posameznikom, ki že leta načrtno zbirate in negujete fotografske spomine na Ljubljansko barje naših babic in dedov.

Fotografije so prispevali:

Alenka Jeraj, Anica Vengust, Antonija Bravhar, Štefanija Čičmirko, Damjan Debevec, Darinka Berdajs, družina Klančar, družina Luglio, družina Svete, Franc Kalin, Irena Eiselt, Iztok Petrič, Janez Požar, Janez Žitko, Janja Japeelj, Janko Skodlar, Jernej Korenčič, Jože Jesenovec, Ludvik Rožnik, Marica Zupan, Marija Oblak Čarni, Marko Remškar, Maruška Markovčič, Mateja Jere Grmek, Nadja Vidmar, Nataša Kovačič, Nataša Oblak, Niko Nikolčič, Pavla Prah, Pavle Drobnič, Peter Gabriel, Renata Šolar, Stane Kočar, Tjaša Tolar, Tončka Pal, Tone Berdajs, Zmago Tančič.

Ianus Ljubljana, Knjižnica Vrhnika, Kulturno društvo Kosec, Kulturno, umetniško in turistično društvo Fran Govekar Ig, Muzej in galerije mesta Ljubljane, Muzejsko društvo Vrhnika, Narodna in univerzitetna knjižnica, Občina Borovnica, Občina Brezovica, Občina Ig, Mestna občina Ljubljana, Občina Log Dragomer, Občina Škofljica, Občina Vrhnika, Slovenski etnografski muzej, Turistično društvo Borovnica, Zavod za ohranjanje naravne in kulturne dediščine Barja.

Razstava je nastala v sodelovanju Krajinskega parka Ljubljansko barje ter Muzeja in galerij mesta Ljubljane ob razstavi Kolo, 5200 let.
Avtorji razstave: Dejan Veranič, Barbara Zupanc, Maša Bratina
Oblikovanje: Irena Šinkovec

Ljubljana, september 2013
www.ljubljanskobarje.si; www.mgml.si; www.kolo5200.si

Ljubljansko barje
— KRAJINSKI PARK —

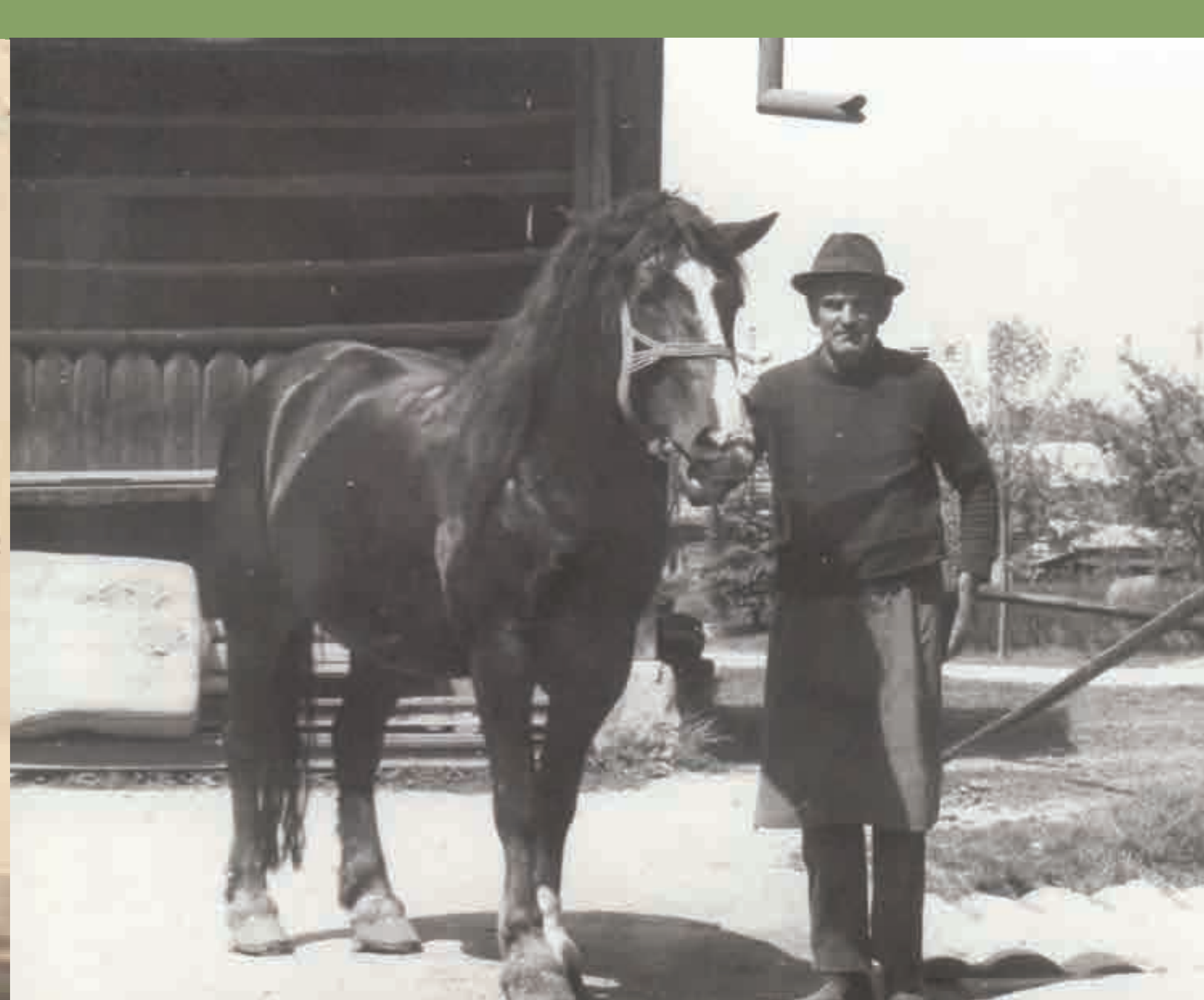
KOLO
WHEEL
5200
LET/YEARS

Ljubljansko barje

— KRAJINSKI PARK —

Ljudje z Ljubljanskega barja

Ljubljansko barje

— KRAJINSKI PARK —

Pomembno žensko opravilo je bila predelava lanu in konoplje. "Pukanju" (puljenju) je sledilo namakanje in trenje. Nato so s kolovrati naredili nitko, iz katere so stkali blago in sešili obleko. Vir: Antonija Bravhar, Janez Požar, Arhiv KUD Kosec

Na severnem delu Ljubljanskega barja so bile speljane prve kopenske poti, ki so predstavljale alternativo rečnemu prometu po Ljubljani. Prvi so cesto naredili že Rimljani, v 19. stoletju pa so vzporedno speljali še krak železniške proge med Brezovico in Vrhniko. Zaradi nerentabilnosti so progo ukinili leta 1966. Danes po tej trasi poteka sprehajalna in kolesarska pot. Vir: Jože Jesenovec, Štefanija Čičmirko, Arhiv KUD Kosec

Ljubljansko barje

— KRAJINSKI PARK —

Podpeški kamnolom pod Sveto Ano so izkoriščali že v času Rimljanov. Od tedaj ostaja "podpečan" eden najbolj priljubljenih kamnov, ki ga je v svoja dela rad vgrajeval tudi Jožef Plečnik. Vir: Muzejsko društvo Vrhnika

Podpeč je od nekdaj predstavljala vozlišče vodnih in cestnih poti. Hkrati je bila izhodišče za lovce, ki so lovili divjad kar s čolnov. Na fotografiji so lovski izletniki z Dunaja, žandar in gostilničarjevi hčerki (1912). Vir: Arhiv Zavoda za ohranjanje naravne in kulturne dediščine Ljubljanskega barja

Kmetje so sadili breze na robove parcel, da so po delu počivali in obedovali v senci. Vir: Kartografska in slikovna zbirka NUK, fotograf: Fran Krašovec

Jutro. Vir: Kartografska in slikovna zbirka NUK, fotograf: Fran Krašovec

Za izgradnjo nasipa železnice med Notranjimi Goricami in Preserjem so lomili kamen v treh okoliških kamnolomih. Na litografiji je opaziti posedanje mehkih barjanskih tal. Vir: Johann Varonni, 1858

Ljubljansko barje

— KRAJINSKI PARK —

Najzahtevnejša odseka izgradnje Južne železnice, ki je povezovala Dunaj s Trstom, sta bila viadukt v Borovnici in prečenje Ljubljanskega barja (1855). *Vir: Avstrijska Narodna knjižnica, Damjan Debevec*

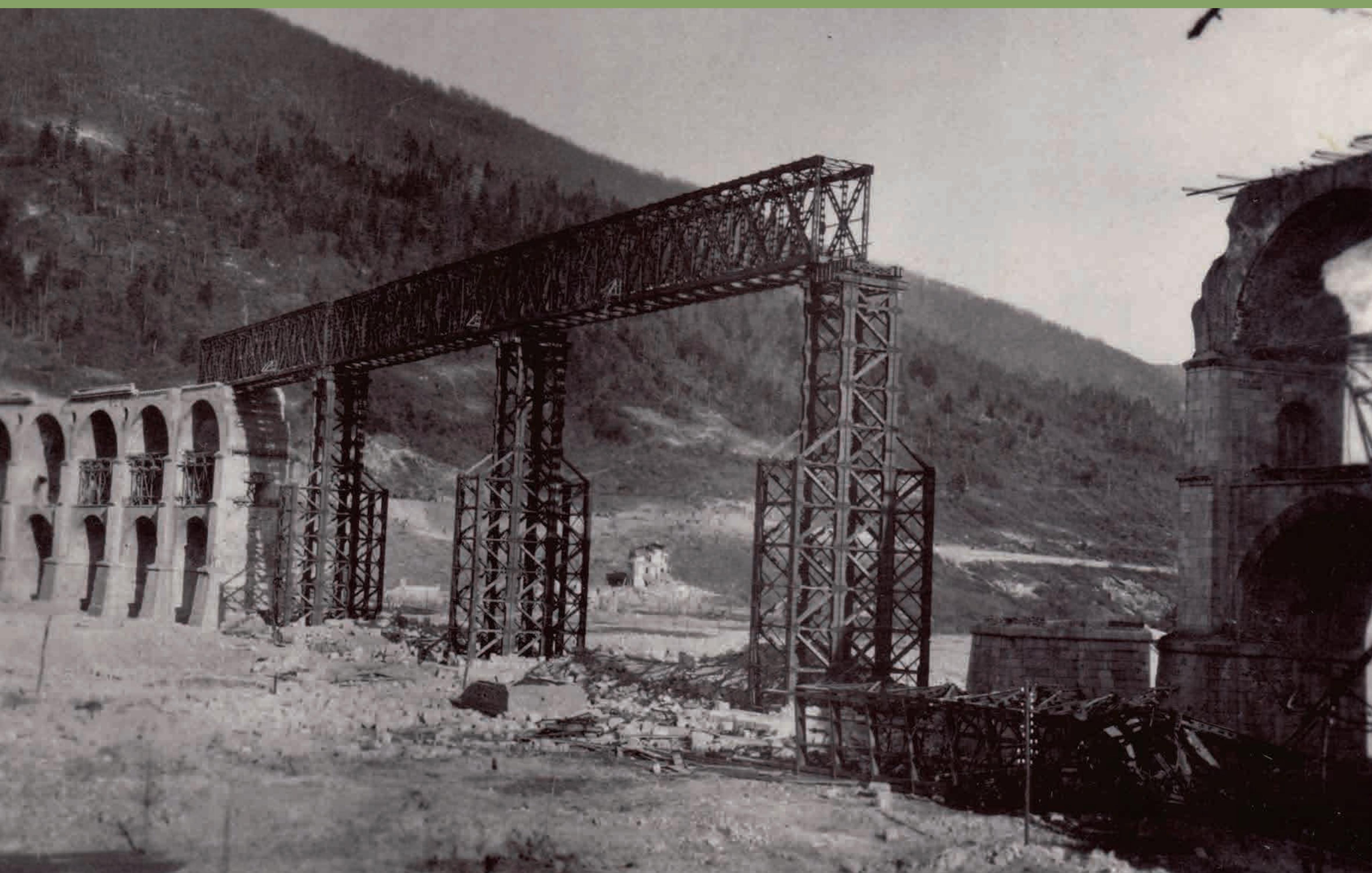

Sokolski nastop (1933). *Vir: Peter Gabriel*

Originalno tekmo v teku so priredili na Dolu pri Borovnici, kjer je tekmovalo 12 mož, starih od 50 do 80 let. Zmagal je 79 letni Janez Suhadolnik. *Vir: Ilustrirani Slovenec, 23. 10. 1927, Damjan Debevec*

Usoda borovniškega viadukta med 2. svetovno vojno. *Vir: Pavle Drobnič*

Borovniški viadukt je bil največji objekt na progi Južne železnice med Dunajem in Trstom. *Vir: Damjan Debevec*

Ljubljansko barje

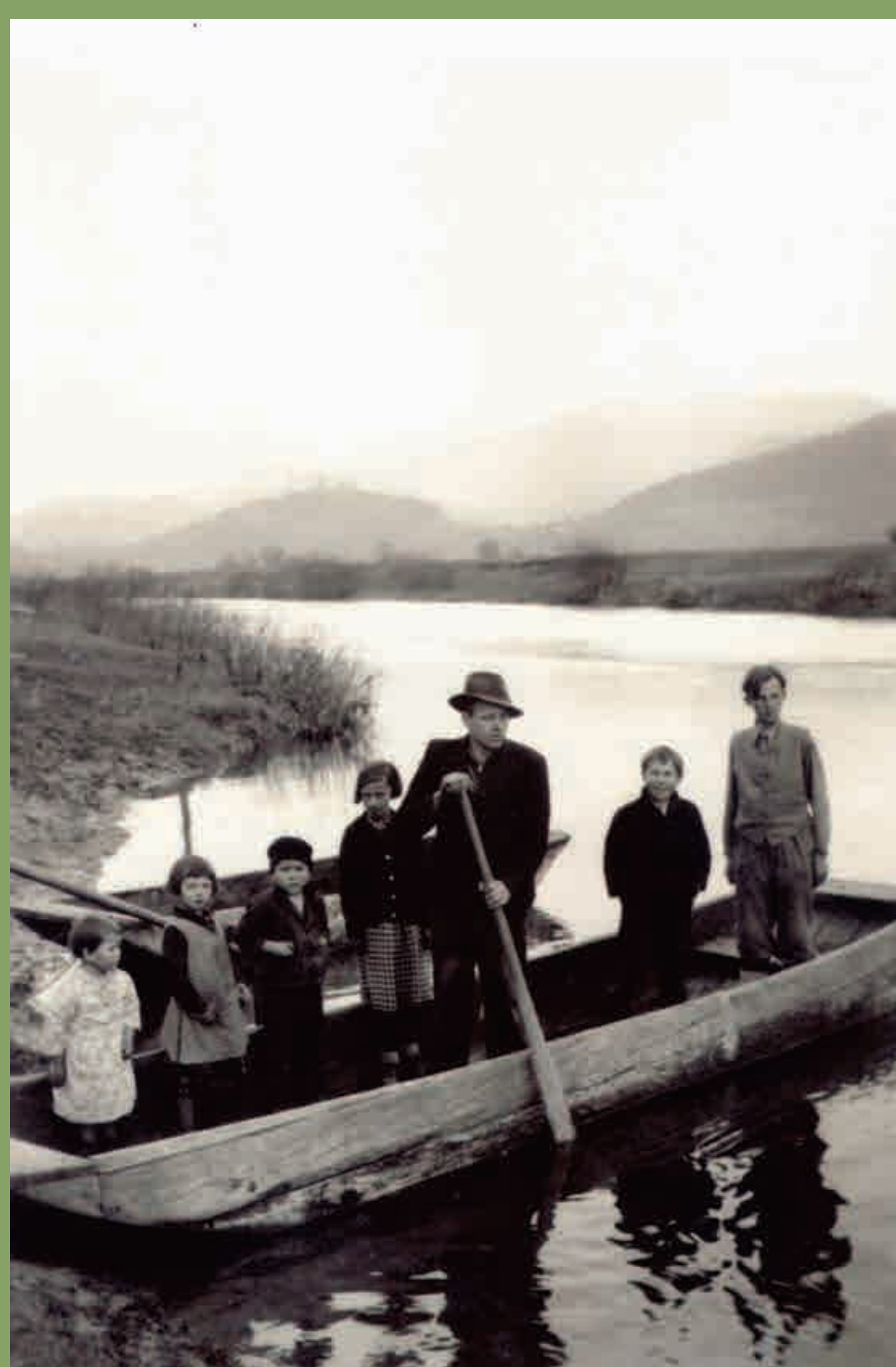
— KRAJINSKI PARK —

Zadnja vožnja Vrhničana januarja 1966. Vir: Antonija Bravhar, Arhiv KUD Kosec

Ena izmed opekarn ("ceglaren") na Vrhniku, na katere danes spominjajo samo še ribniki, kjer so kopali glino za opeko. Vir: Muzejsko društvo Vrhnika

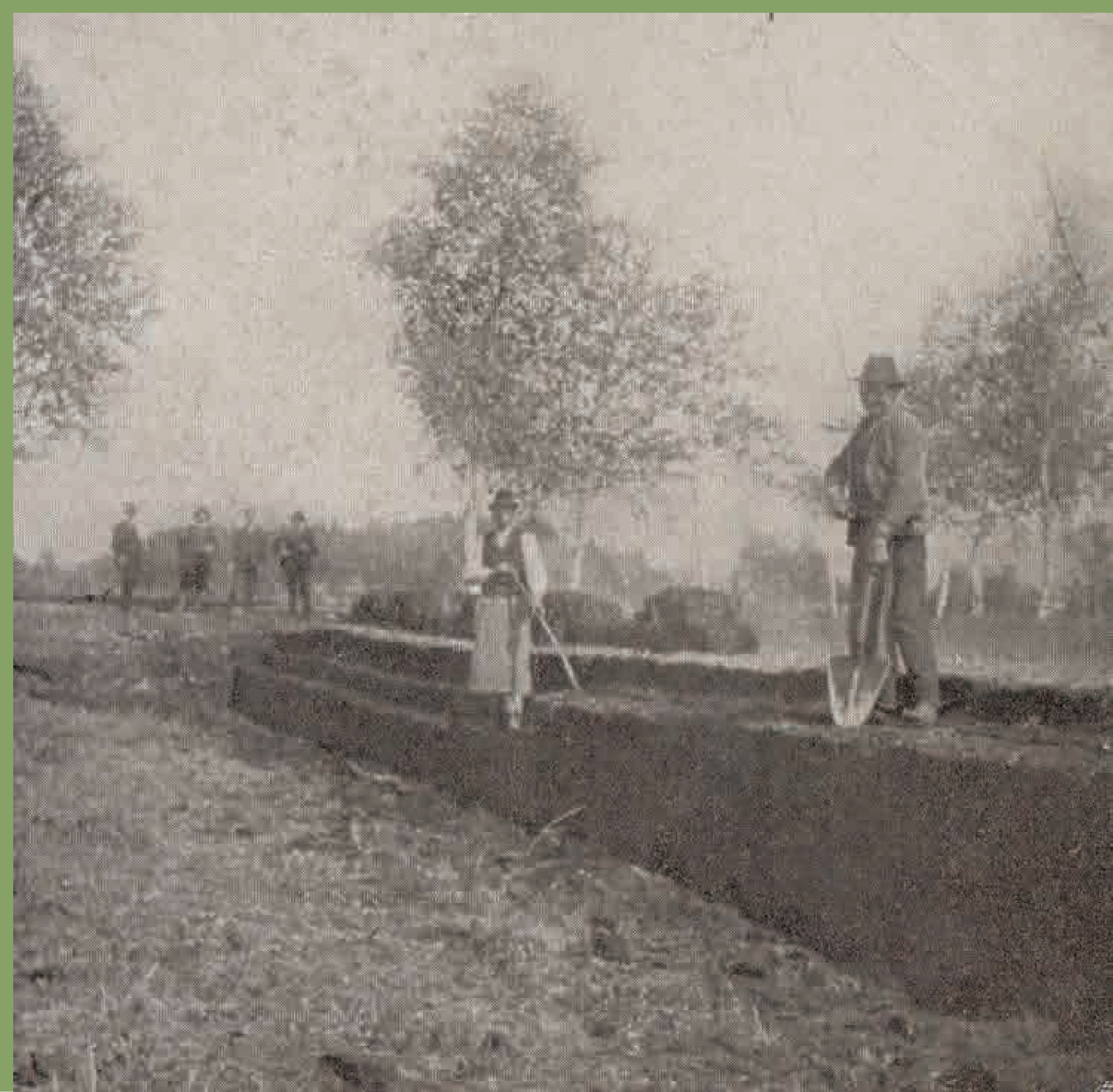

Čolni, narejeni iz enega debla in razširjeni z desko, so poznani tudi kot drevaki ali deblaki. Poleg večjih ladij so bili pomembno prevozno sredstvo za prevažanje ljudi in materiala po Ljubljani in pritokih. Fotografije prikazujejo prečenje Ljubljane pri Kamini v Bevkah, ki je bil prehodna točka od prazgodovine dalje. Vir: Arhiv družine Luglio

Ljubljana je zaradi številnih izjemnih arheoloških najdb kulturni spomenik državnega pomena. Prvi najditelji in zbiratelji predmetov iz Ljubljane so bili domačini. Janez Kržmanc (Buhov) s Kamina pri Bevkah drži v rokah srednjeveški meč. Za njim na steni visita še keltska in rimska meča (konec 19. stoletja). Vir: Arhiv družine Luglio

Kopanje šote na Ljubljanskem barju je predstavljalo pomemben zaslužek za domačine. V dobrih 150 letih so izkopali pretežno del šotne podlage, ki se je na Ljubljanskem barju nalagala več tisoč let. Kopanje šote je bilo pretežno moško delo, ki je potekalo zgodaj spomladi. Šota se je sušila več mesecev, v zadnji fazi so jo zložili v kope - barjanske piramide. Vir: Muzejsko društvo Vrhnika

Ljubljansko barje

— KRAJINSKI PARK —

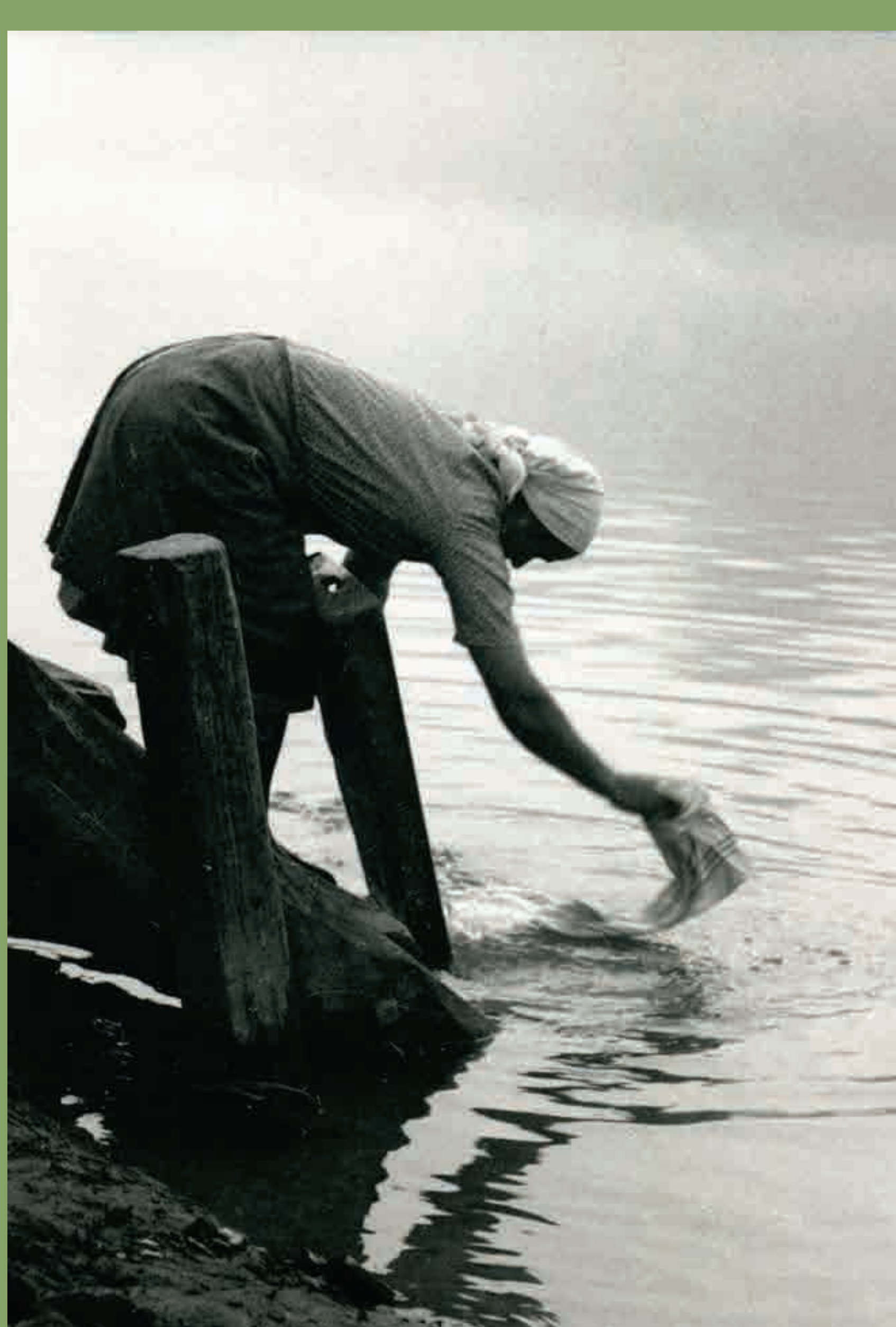

V začetku 20. stoletja je Osnovna šola Barje ob Ižanski cesti predstavljala center kulturnega in družbenega življenja, o katerem je domačinka Nadja Vidmar povedala: »Na šolskem vrtu se je marsikaj dogajalo. V stavbi pred vrtom smo imeli kuharske tečaje. Na vrtu je bila taka dolga stavba, v kateri so kuhali malice, mi pa smo tudi imeli, cela šola, različne kuharske tečaje ...«
Vir: Zgodovinski arhiv Ljubljana

Barjani so zalagali Ljubljano z domačimi pridelki: zelenjavo, mlečnimi izdelki, perutnino, jajci, ... Mlekarica iz Črne vasi, okoli 1930. Vir: Arhiv Slovenskega etnografskega muzeja

Furmanstvo se je razvilo po izgradnji ceste Ljubljana – Vrhnika in povzročilo upad čolnarjenja po Ljubljani. Sredina 20. stoletja. Vir: Franc Zgonc

Pranje v Ljubljani med obema vojnama. Vir: Kartografska in slikovna zbirka NUK, fotograf: Fran Krašovec

Leta 1840 je omenjen prvi parnik na Ljubljani. Parnik na razglednici, na sotočju Ljubljanice in Ižice, (1912) je bil last podjetnika Karla Kotnika, ki je parnik uporabljal za prevoz lesa, vendar je kmalu doživel brodolom. Kasneje je bilo še nekaj poskusov oživitve prometa po Ljubljani, vendar se niso uveljavili. Vir: Damjan Debevec in Muzejsko društvo Vrhnika

Zabijanje pilotov ob Ižanski cesti na Barju, leta 1959. Vir: Arhiv Zavoda za ohranjanje naravne in kulturne dediščine Ljubljanskega barja

Ljubljansko barje

— KRAJINSKI PARK —

Tradicija gasilstva je globoko zakoreninjena na Ižanskem. Na fotografijah so gasilci na paradi in v pravi akciji. Vir: Arhiv Društva Fran Govekar Ig

Izvir kraške reke Ižice, Iščce ali Iščice v središču vasi Studenec, ki se danes imenuje Ig. Tukaj so ljudje dobili vodo, prali obleko in napajali živino, ki je prišla s paše. Vir: Mateja Jere Grmek

Pastirček. Vir: Kartografska in slikovna zbirka NUK, fotograf: Fran Krašovec

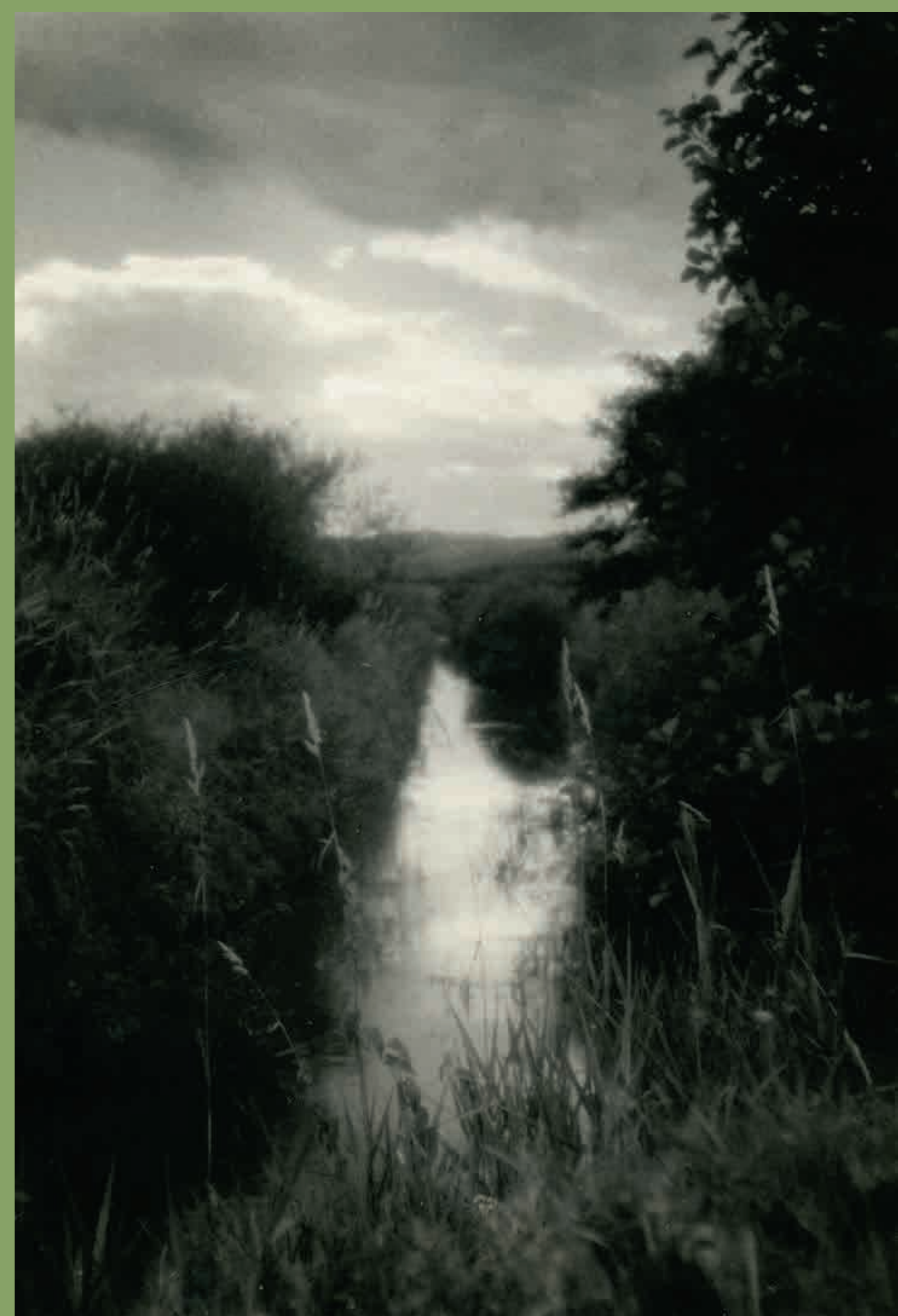
Uprizarjanje življenja koliščarjev na Ižanskem sta spodbudila roman Janeza Jalna Bobri in arheološka izkopavanja pri Igu. Vir: Marica Zupan

Ljubljansko barje

— KRAJINSKI PARK —

Izsuševalni jarek. Vir: Kartografska in slikovna zbirka NUK, fotograf: Fran Krašovec

Poplavljenno Ljubljansko barje v začetku 20. stoletja. V ospredju Špica z Gruberjevim prekopom in Ižansko cesto, v ozadju pa Mokrc. Vir: Kartografska in slikovna zbirka NUK

Grabnarji ob Želimeljščici kmalu po 2. svetovni vojni. Osuševalne jarke - "grabne" so za dodaten zaslužek kopali v času, ko ni bilo večjih kmečkih del. V zadnjih dvesto letih je bilo na Ljubljanskem barju izkopanih skoraj 5 tisoč kilometrov jarkov. Vir: Amalija Kovačič, Arhiv Interesnega združenja Naša Lavrica

